

Міністерство освіти і науки України
Полтавський державний аграрний університет
Інженерно-технологічний факультет
Кафедра механічної та електричної інженерії

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до виконання курсового проєкту

«Деталі машин»

для здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою
«Машини та обладнання сільськогосподарського виробництва»
за спеціальністю G11 «Машинобудування»
спеціалізацією G11.03 «Технологічні машини та обладнання»
галузі знань G Інженерія, виробництво та будівництво

Полтава
2026

Методичні вказівки до виконання курсового проєкту «Деталі машин» для здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Машини та обладнання сільськогосподарського виробництва» за спеціальністю G11 «Машинобудування» спеціалізацією G11.03 «Технологічні машини та обладнання» галузі знань G Інженерія, виробництво та будівництво. Попов С. В. Полтава: ПДАУ, 2026. 37 с.

Розробник: Попов С. В., завідувач кафедри механічної та електричної інженерії; к.т.н., доцент.

Рецензент: Ляшенко С. В., завідувач кафедри агроінженерії та автомобільного транспорту, к.т.н., доцент.

Методичні вказівки до виконання курсового проєкту «Деталі машин» для здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Машини та обладнання сільськогосподарського виробництва» за спеціальністю G11 «Машинобудування» спеціалізацією G11.03 «Технологічні машини та обладнання» галузі знань G Інженерія, виробництво та будівництво обговорені і схвалені на засіданні кафедри механічної та електричної інженерії 1 вересня 2026 р, протокол №1.

Методичні вказівки до виконання курсового проєкту «Деталі машини» для здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Машини та обладнання сільськогосподарського виробництва» за спеціальністю G11 «Машинобудування» спеціалізацією G11.03 «Технологічні машини та обладнання» галузі знань G Інженерія, виробництво та будівництво рекомендовано Радою із якості вищої освіти спеціальності «Машинобудування» 1 вересня 2026 р, протокол №1.

Зміст

1. Загальні положення.....	4
2. Тематика курсових проєктів	5
3. Принцип обрання теми курсового проєкту	7
4. Стадії розробки проєкту	7
4.1. Технічна пропозиція	8
4.2. Ескізний проєкт	8
4.3. Робоча документація.....	9
5. Позначення конструкторських документів	9
6. Рекомендації щодо виконання окремих етапів	9
6.1. Вступ.....	9
6.2. Кінематичний розрахунок приводу та вибір електродвигуна.....	10
6.3. Розрахунки передач приводу	10
6.4. Ескізна компоновка редуктора	11
6.5. Розрахунок валів	12
6.6. Розрахунок та вибір підшипників	14
6.7. Розрахунок шпонкових з'єднань	14
6.8. Вибір муфт та тепловий розрахунок редуктора.....	15
6.9. Вибір системи змащування зачеплень передач та опор.....	15
6.10. Складальний кресленик редуктора	16
6.11. Кресленики деталей	17
6.12. Складальний кресленик приводу.....	18
6.13. Специфікації	19
7. Вимоги щодо оформлення пояснювальної записки	20
7.1. Титульна сторінка пояснювальної записки.....	21
7.2. Оформлення пояснювальної записки та розрахунків	21
7.3. Оформлення ілюстрацій та таблиць.....	24
7.4. Оформлення списку використаної літератури	24
7.5. Перевірка на наявність текстових запозичень	24
8. Загальні вимоги щодо оформлення курсового проєкту	25
9. Захист та оцінювання курсового проєкту	25
10. Критерії оцінювання	26
11. Орієнтовний перелік запитань для захисту курсового проєкту	26
12. Список використаних джерел	29
Додатки.....	30
Додаток А. Приклад титульної сторінки курсового проєкту	31
Додаток Б. Приклад титульної сторінки пояснювальної записки.....	32
Додаток В. Приклад змісту пояснювальної записки	33
Додаток Г. Приклад складального кресленика приводу	34
Додаток Д. Приклад виконання специфікації до приводу	35
Додаток Е. Приклад складального кресленика редуктора.....	36
Додаток Ж. Приклад листа оцінювання.....	37

1. Загальні положення

Курсове проєктування з дисципліни «Деталі машин» є самостійною інженерною роботою здобувачів вищої освіти та займає особливе місце в системі підготовки здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Машини та обладнання сільськогосподарського виробництва». Виконання проєкту закріплює та узагальнює знання, які здобувачі отримали під час лекційних, лабораторних і практичних занять. У процесі курсового проєктування здобувач виконує комплексну задачу з дисципліни «Деталі машин», готуючись до виконання складнішого завдання – написання кваліфікаційної роботи. Під час виконання цього курсового проєкту здобувач повинен опиратися на знання та навички, отримані під час вивчення Нарисної геометрії, інженерної та комп'ютерної графіки, Теоретичної механіки, Теорії механізмів і машин, Опору матеріалів, Взаємозамінності стандартизації та уніфікації. Поряд з цим курсове проєктування повинно навчити здобувача роботі з довідковою літературою, державними та міжнародними стандартами, номограмами і нормами, вміло поєднуючи їх з теоретичними знаннями, отриманими в процесі вивчення теоретичних положень відповідної дисципліни.

Мета курсового проєктування «Деталі машин» – зміцнення, поглиблення та узагальнення знань, отриманих при вивченні дисципліни «Деталі машин» та набуття практичних навичок проєктування деталей загального призначення.

Компетентності:

✓ *загальні:*

- здатність до абстрактного мислення (ЗК1);
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК2);
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (ЗК4);
- здатність генерувати нові ідеї (креативність) (ЗК5);
- навички використання інформаційних і комунікаційних технологій (ЗК10).

✓ *фахові:*

- здатність застосовувати фундаментальні наукові факти, концепції, теорії, принципи для розв'язування професійних задач і практичних проблем галузевого машинобудування (ФК2);
- здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт (ФК3);
- здатність втілювати інженерні розробки у галузевому машинобудуванні з урахуванням технічних, організаційних, правових, економічних та екологічних аспектів за усім життєвим циклом машини: від проєктування, конструювання, експлуатації, підтримання працездатності, діагностики та утилізації (ФК4);

- здатність застосовувати комп'ютеризовані системи проектування та спеціалізоване прикладне програмне забезпечення для вирішення інженерних завдань в галузі машинобудування (ФК5);
- здатність приймати ефективні рішення щодо вибору конструкційних матеріалів, обладнання, процесів та поєднувати теорію і практику для розв'язування інженерного завдання (ФК7);
- здатність реалізовувати творчий та інноваційний потенціал у проектних розробках в сфері галузевого машинобудування (ФК8);
- здатність розробляти плани і проекти у сфері галузевого машинобудування за невизначених умов, спрямовані на досягнення мети з урахуванням наявних обмежень, розв'язувати складні задачі і практичні проблеми підвищення якості продукції та її контролювання (ФК10).

Програмні результати навчання:

- знання і розуміння засад технологічних, фундаментальних та інженерних наук, що лежать в основі галузевого машинобудування відповідної галузі (ПРН1);
- знання та розуміння механіки і машинобудування та перспектив їхнього розвитку (ПРН2);
- здійснювати інженерні розрахунки для вирішення складних задач і практичних проблем у галузевому машинобудуванні (ПРН4);
- відшуковувати потрібну наукову і технічну інформацію в доступних джерелах, зокрема, іноземною мовою, аналізувати і оцінювати її (ПРН6);
- розуміти відповідні методи та мати навички конструювання типових вузлів та механізмів відповідно до поставленого завдання (ПРН8);
- обирати і застосовувати потрібне обладнання, інструменти та методи (ПРН9);
- розробляти деталі та вузли машин із застосуванням систем автоматизованого проектування (ПРН14).

У процесі виконання курсового проєкту здобувач розвиває здібності до конструювання виробів, інженерної творчості, раціоналізації та винахідництва отримує навички роботи з довідковою літературою, вміння користуватись таблицями і номограмами та розробляти технічну документацію.

На курсове проектування «Деталі машин» відводиться 90 годин навчального навантаження, що відповідає 3 кредитам ЄКТС.

2. Тематика курсових проєктів

Враховуючи те, що дисципліна «Деталі машин» вивчає деталі та вузли загального призначення, у технічному завданні на курсовий проєкт передбачається проектування електромеханічних приводів, які складаються, із передач у різних комбінаціях, а саме:

- зубчатої циліндричної (прямозуба або косозуба);
- зубчатої конічної;
- черв'ячної;
- пасової або ланцюгової.

Саме з таких механізмів складається переважна кількість приводів сучасних технологічних машин та агрегатів переробної галузі сільсько-господарського виробництва.

Орієнтовна тематика проєктів:

1. Проєктування приводу стрічкового конвеєра для транспортування зерна до зерноочисної машини.
2. Проєктування приводу стрічкового конвеєра для завантаження зерна в силос.
3. Проєктування приводу похилого стрічкового конвеєра зернового складу.
4. Проєктування приводу мобільного стрічкового конвеєра для навантаження зерна в транспортні засоби.
5. Проєктування приводу реверсивного стрічкового конвеєра для розподілу зерна між силосами.
6. Проєктування приводу стрічкового конвеєра сортувальної лінії зерна.
7. Проєктування приводу шнекового конвеєра для горизонтального транспортування зерна.
8. Проєктування приводу похилого шнекового конвеєра.
9. Проєктування приводу вертикального шнекового конвеєра.
10. Проєктування приводу шнекового конвеєра для подачі зерна до зерносушарки.
11. Проєктування приводу шнекового конвеєра для розвантаження силосу.
12. Проєктування приводу шнекового конвеєра для транспортування насіння олійних культур.
13. Проєктування приводу ковшового елеватора зернового комплексу.
14. Проєктування приводу ковшового елеватора для транспортування насіннєвого матеріалу.
15. Проєктування приводу ковшового елеватора для подачі зерна до сушильного комплексу.
16. Проєктування приводу ковшового елеватора зернопереробного підприємства.
17. Проєктування приводу скребкового конвеєра для зерносховища.
18. Проєктування приводу скребкового конвеєра для транспортування насіння.
19. Проєктування приводу ланцюгового конвеєра для зерносушильного комплексу.
20. Проєктування приводу пластинчастого конвеєра для транспортування тари з насінням.
21. Проєктування приводу роликового конвеєра для переміщення мішків із зерном.

22. Проектування приводу роликового конвеєра пакувальної лінії зернової продукції.

23. Проектування приводу ланцюгового роликового конвеєра для складського комплексу.

24. Проектування приводу конвеєра машини попереднього очищення зерна.

25. Проектування приводу конвеєра зерноочисного комплексу.

26. Проектування приводу конвеєра зерносушильного комплексу.

27. Проектування приводу конвеєра лінії сортування насіння.

28. Проектування приводу конвеєра фасувальної лінії зернової продукції.

29. Проектування приводу конвеєра лінії переробки олійних культур.

30. Проектування приводу конвеєра лінії виробництва круп.

3. Принцип обрання теми курсового проєкту

Тему здобувачі вищої освіти обирають самостійно за погодженням із призначеним керівником проєкту, спираючись на рекомендовану тематику. Здобувач вищої освіти може подавати власні пропозиції щодо тематики та особливостей компонування передач у завданні до курсового проєкту на розгляд кафедри.

За обраною темою курсового проєкту складається відповідне технічне завдання за підписом здобувача та керівника, тематика якого затверджується протоколом засідання кафедри. Після затвердження теми курсового проєкту здобувач повинен розпочати її виконання.

Загалом виконаний курсовий проєкт має складатися з двох частин: розрахунково-пояснювальної записки та комплекту графічної документації.

Розрахунково-пояснювальна записка повинна містити всі необхідні проєктні та перевірочні розрахунки деталей приводу, які мають бути розроблені та супроводжені розрахунковими схемами й необхідними ілюстраціями (ескізи вузлів і деталей приводу), а також обґрунтування та пояснення щодо прийнятих конструктивних рішень щодо використаних стандартних виробів.

Графічна документація у проєкті має складатися із складальних креслеників приводу та редуктора; робочих креслеників деталей редуктора та/або приводу.

4. Стадії розробки проєкту

Під час виконання курсового проєкту, в умовах навчального процесу, встановлюються такі стадії розробки конструкторської документації:

- технічна пропозиція;
- ескізний проєкт;
- робоча документація.

Стадії розробки курсового проєкту реалізуються послідовно в порядку, наведеному вище. Початкові дані для виконання кожної наступної стадії розробки впливають з результатів попередньої.

4.1. Технічна пропозиція

Розробляється на підставі технічного завдання (бланк завдання). Сюди входять: кінематична схема приводу (або інформація про її склад); початкові дані для розрахунку (крутний момент, тягове зусилля, діаметр барабана, швидкість або частота обертання робочого валу, термін служби приводу, режим навантаження, режим використання протягом доби, року, тощо).

Призначення технічної пропозиції – визначити основні розміри: вузлів та деталей і приводу в цілому, оптимальне відносне розташування вузлів, деталей та складальних одиниць у просторі. Технічну пропозицію розробляють на підставі аналізу технічного завдання, вивчення різних варіантів рішення, пропонованих у відповідній технічній літературі, виконання серії проектних розрахунків та дослідження можливих конструкторських рішень.

Структура технічної пропозиції:

- 1) розрахунки основних параметрів проєктованого приводу;
- 2) проєктні розрахунки з визначенням розмірів деталей, що виконуються як попередні і використовуються надалі;
- 3) компоновальні схеми складальних одиниць (редуктора, приводу в цілому), які повинні бути виконані за допомогою САПР AutoCAD, Autodesk Inventor, або інших.

Технічна пропозиція після погодження з викладачем є базою для розроблення ескізного проєкту.

4.2. Ескізний проєкт

Розробляється на базі технічної пропозиції. Призначення ескізного проєкту – принципове розроблення в загальних рисах конструкції складальних одиниць та деталей, визначення основних параметрів та габаритних розмірів проєктованих виробів.

Ескізний проєкт після погодження з викладачем є базою для розроблення технічного проєкту.

Структура ескізного проєкту:

- 1) загальні вигляди приводу та його основних складальних одиниць, які відображають остаточно прийняті конструктивні рішення, взаємне розташування елементів, конструкцію передач, валів, опор, корпусних деталей, способи їх з'єднання, регулювання та змащування;
- 2) перевірочні розрахунки деталей і вузлів приводу за основними критеріями працездатності (міцність, жорсткість, довговічність, контактна та згинальна витривалість, працездатність підшипникових вузлів, шпонкових з'єднань тощо);
- 3) специфікація складальних одиниць та технічні вимоги, необхідні для подальшого розроблення робочої конструкторської документації.

4.3. Робоча документація

Розробляється на базі ескізного проєкту. Робоча документація призначена для остаточного конструкторського опрацювання виробу та містить комплект документів, необхідних для його виготовлення, складання, контролю, випробування та експлуатації. Робоча документація визначає форму, розміри, матеріали, технічні вимоги, допуски, посадки та інші параметри, необхідні для виготовлення деталей і складальних одиниць. Структура робочої документації:

- 1) складальний кресленик основної складальної одиниці (редуктор, привод);
- 2) робочі кресленики найбільш відповідальних деталей;
- 3) специфікації та технічні вимоги.

5. Позначення конструкторських документів

У курсовому проєкті позначення конструкторських документів складаються з таких частин:

- позначення **пояснювальної записки** (наприклад: КП.ДМ.02.00.000 ПЗ, де «КП» – курсовий проєкт, «ДМ» – деталі машин, «02» – порядковий номер здобувача за списком групи, «00» – номер складальної одиниці, «000» – номер деталі, «ПЗ» – пояснювальна записка);
- позначення конструкторської документації **редуктора** (наприклад: КП.ДМ.02.01.000 СК, де «СК» – означає складальний кресленик, «КП.ДМ.02.01.000» – специфікація складального кресленика редуктора);
- позначення **деталей редуктора** (наприклад: КП.ДМ.02.01.001, КП.ДМ.02.01.002 і т. д., де «001», «002» і т. д. номери деталей редуктора – вал, зубчасте колесо тощо);
- позначення конструкторської документації **приводу** (наприклад: КП.ДМ.02.00.000 СК, де «СК» – означає складальний кресленик, «КП.ДМ.02.00.000» – специфікація складального кресленика приводу);
- позначення **деталей приводу** (наприклад: КП.ДМ.02.00.001, КП.ДМ.02.00.002 і т. д., де «001», «002» і т. д. номери деталей приводу – зірочка, шків тощо).

6. Рекомендації щодо виконання окремих етапів

Приступаючи до курсового проєктування з дисципліни «Деталі машин», чітко усвідомити мету та завдання роботи, детально вивчити кінематичну схему запропонованого до розроблення приводу, область застосування, також необхідно опрацювати літературу з наголосом на особливості проєктування деталей та вузлів, що містить отримане технічне завдання.

6.1. Вступ

У вступі необхідно обґрунтувати актуальність теми проєкту, висвітлити роль машинобудування в економіці України та визначити значення

сільськогосподарського машинобудування для технічного забезпечення агропромислового комплексу.

З огляду на те, що дисципліна «Деталі машин» вивчає вузли та деталі типові, загального призначення слід охарактеризувати запропоновану до розроблення схему привода як з погляду її універсальності, так і з можливим використанням до машин для переробних, тваринницьких галузей, описавши особливості схеми, і переваги тощо.

6.2. Кінематичний розрахунок приводу та вибір електродвигуна

Кінематичний розрахунок приводу полягає у визначенні конкретного передаточного числа приводу за заданою схемою виходячи із заданої частоти обертання вихідного валу та частоти обертання валу електродвигуна обраної марки. Схема розбивається на передаточні числа окремих передач, з яких складається привод. Всі вали приводу, починаючи з валу двигуна, слід пронумерувати, і для кожного з них визначити потужність, частоту обертання і крутний момент. Результати необхідно оформити у вигляді таблиці. Отже, таблиця параметрів валів містить вихідні дані для всіх подальших розрахунків курсового проєкту і тому підлягає затвердженню керівником проєкту.

6.3. Розрахунки передач приводу

Передачі приводу розраховують послідовно, починаючи від двигуна. Для кожної наступної передачі вихідними кінематичними і силовими параметрами є уточнені в результаті повного розрахунку попередньої передачі відповідні величини. Для останньої з послідовно з'єднаних передач приводу слід уточнити передаточне число з урахуванням одержаної частоти обертання вихідного валу.

Розрахунок зубчастих передач виконується за класичною схемою:

- 1) вибір матеріалів коліс з урахуванням критеріїв працездатності, виду пошкодження зубців та умов роботи передачі.
- 2) обґрунтований вибір способу зміцнення робочих поверхонь зубців (термічна, хіміко-термічна обробка тощо).
- 3) визначення допустимих контактних та згинальних напружень.
- 4) обчислення основних геометричних параметрів передачі (міжосьова відстань, конусна ділительна відстань, ділительний діаметр шестерні, модуль зачеплення) за основним критерієм працездатності.
- 5) перевірочний розрахунок основних параметрів передач за іншими важливими критеріями працездатності.
- 6) визначення всіх геометричних параметрів зубчастих коліс.

Детальніше про це можна дізнатись з рекомендованої літератури [1-11].

Допускається для отримання результатів розрахунків використовувати спеціалізоване програмне забезпечення із долученням результатів розрахунку у додатках до проєкту.

Окремо слід відзначити, що схеми розрахунків закритих і відкритих зубчастих передач відрізняються послідовністю етапів, а саме: для закритих

передач основним критерієм працездатності є контактна витривалість активних поверхонь зубців і, отже, основний вид розрахунку – за контактними напруженнями (визначення між осьової відстані або мінімального ділильного діаметра шестерні); для відкритих передач основним критерієм працездатності є згинальна витривалість зубців, основний вид розрахунку – за згинальними напруженнями (визначення модуля зацеплення).

Розраховуючи черв'ячні передачі на етапі вибору матеріалу зубчастого вінця черв'ячного колеса, слід обов'язково враховувати фактор дефіцитності й високої вартості олов'яної бронзи (за можливістю прагнути обійтися чавуном або безолов'яною бронзою). Загалом, схема їх розрахунку подібна до вище наведеної і достатньо детально висвітлена в літературі.

Передачі з гнучкою ланкою (пасові та ланцюгові) розраховуються за відомими методиками, а саме: пасові за критерієм забезпечення тягової здатності паса, а ланцюгові за табличним методом, в основі якого лежать критерії контактної витривалості робочих поверхонь шарнірів ланцюга.

У розрахунках клинопасових передач слід зауважити на те, що пасів має бути не менше двох і не більше восьми.

Щодо ланцюгових передач, то у їх розрахунках перевагу слід віддавати роликівим ланцюгам, як найуживанішим у приводах загального призначення.

Після розрахунку будь-якої з передач необхідно у пояснювальній записці навести ескізи ведучої та веденої ланок із зазначенням остаточно прийнятих розмірів. Наприкінці розрахунку кожної з передач потрібно визначити зусилля, що виникають в зацепленні (зубчасті передачі колові, радіальні, осьові) або зусилля, що діє на вал від натягу гнучкої ланки (пасові та ланцюгові передачі).

6.4. Ескізна компоновка редуктора

Компонування редуктора як центральної об'єкту приводу необхідне для орієнтовного окреслення габаритів деталей, визначення їх взаємного розташування і, нарешті, для остаточного встановлення їх розмірів.

Наприклад, розрахунок валів редуктора на статичну міцність (у разі спільної дії крутних і згинальних моментів) можливий лише після визначення відстані між опорами та точками прикладання зусиль від деталей передач. Ці відстані можна визначити тільки з компоновального ескізу, виконаного із дотриманням масштабу.

Отже, компонування полягає в масштабному схематичному зображенні головного виду редуктора (для зубчастих редукторів це – горизонтальний розріз на рівні осей валів, для черв'ячних – фронтальний розріз по осі черв'яка). При цьому наносять контури всіх деталей передач у їх правильному взаємному розташуванні, вали та їх опори (у редукторах загального призначення – підшипники кочення).

Звичайно ескізне компонування редуктора виконується після розрахунків всіх передач приводу. При цьому відстані між опорами валів і всі інші довжини їх ділянок невідомі. Через це в межах ескізного компонування виконується

орієнтовний розрахунок валів – на кручення за зниженими допустимими напруженнями.

На компоновальному ескізі вали зображуються гладкими з постійним діаметром по всій довжині. Дані про підшипники на даному етапі проектування відсутні, тому для компоновання вибирають відповідні підшипники кочення вузькі середньої серії тільки за діаметром внутрішнього кільця (він же – визначений вище орієнтовний діаметр валу).

Найзручніше ескізне компоновання виконувати у САПР. При цьому деталі передач та підшипники викреслюють спрощено – за габаритними розмірами, кришки підшипників – конструктивно, виходячи з діаметра зовнішнього кільця підшипника та керуючись принципом пропорцій.

У результаті ескізного компоновання можливе визначення орієнтовних розмірів корпусних деталей редуктора і його габаритних розмірів.

6.5. Розрахунок валів

В даному курсовому проєкті виконуються три види розрахунку валів: за крутним моментом (орієнтовний, під час ескізного компоновання редуктора), на статичну міцність і на втомлюваність.

Розрахунок валів на статичну міцність є одним з основних етапів проєктування. Його суть полягає у визначенні місця розташування небезпечного перерізу валу, а згодом – мінімального діаметра валу для цього перерізу.

Починається цей розрахунок зі складання просторої схеми навантаження всіх валів приводу від деталей передач в їх взаємозв'язку. Схема має бути зображена в аксонометрії (рисунок 1). На ній повинні бути вказані: напрямки обертання валів, напрямки крутних моментів та сил, що діють на вали. Ця розрахункова загальна схема складається за принципом рівноваги системи: крутні моменти і зусилля, що діють на один і той самий вал з різних джерел, мають бути протилежно напрямленим. Це досягається відповідним вибором напрямку руху ланок передач (отже, і колових зусиль) та нахилу зубців осьові зусилля).

Далі для кожного з валів будується конкретна розрахункова схема (рисунок 2) у вигляді статично визначеної балки, визначаються реакції опор, будуються епюри крутних і згинальних моментів. Оскільки зусилля з боку деталей передач діють на вал в різних площинах, реакції опор визначаються для двох варіантів схеми навантаження кожного валу – у горизонтальній і вертикальній. Для цих двох схем будують епюри згинальних моментів, далі визначають сумарні згинальні моменти в характерних точках. Побудувавши епюру крутного моменту, для характерних точок визначають величини еквівалентних моментів.

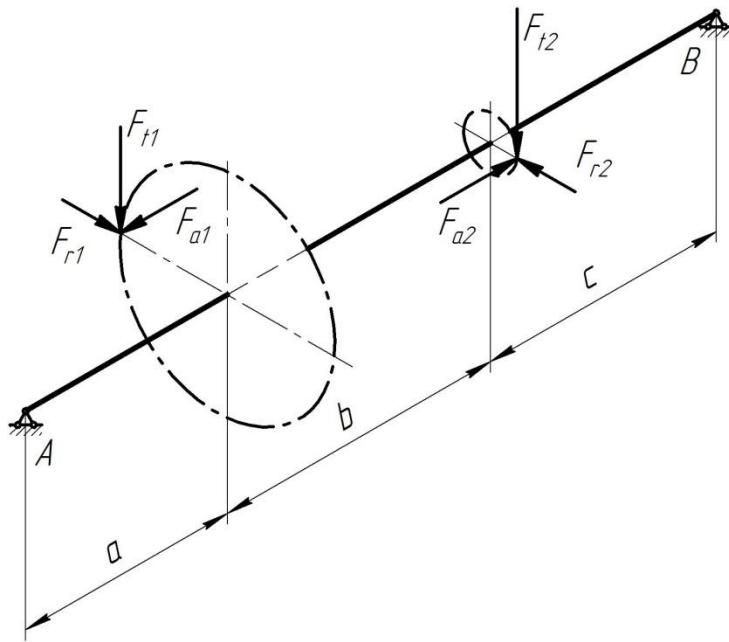

Рисунок 1 – Просторова схема проміжного валу

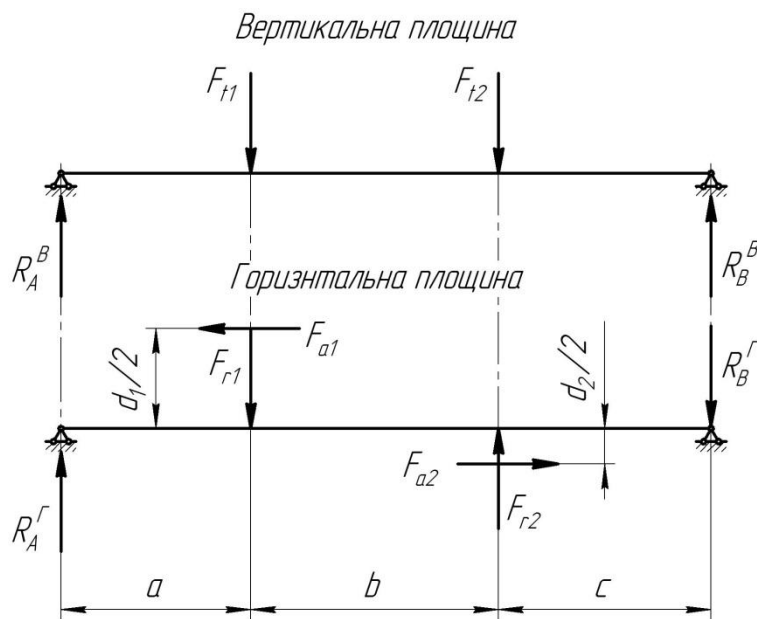

Рисунок 2 – Розрахункова схема проміжного валу

Після цього будується епюра еквівалентного згинального моменту і за нею (місця значних навантажень) визначають місце знаходження небезпечних перерізів валу.

Для кожного небезпечного перерізу валу визначають мінімальний його діаметр за допустимим значенням напружень, які визначається відповідно до вибраного матеріалу валу.

Значення визначених таким чином діаметрів валу в характерних перерізах треба заокруглити у бік збільшення за нормальним рядом лінійних розмірів, зважаючи на те, що діаметри цапф мають бути кратні п'яти що відповідає посадковим діаметрам внутрішніх кілець підшипників кочення.

Наступним етапом проектування валу є його ескізна розробка на основі отриманих розрахункових даних.

Ескіз викреслюють під епюрою зведеного моменту, що наочно засвідчує відповідність величини навантаження діаметрові валу на даній ділянці.

Оскільки вал – це деталь, що працює в умовах складного напруженого стану і до того ж має значну кількість джерел локальної концентрації напружень (шпонкові пази, різкі перепади діаметрів тощо), потрібна перевірка його на втомлюваність.

У межах курсового проєкту достатньо виконати перевірний розрахунок на втому одного валу редуктора. Суть розрахунків полягає у визначенні коефіцієнтів запасу для найнебезпечніших з погляду концентрації напружень перерізах валу і порівнянні їх з допустимими.

6.6. Розрахунок та вибір підшипників

Опорами вузлів у редукторах приводів загального призначення служать стандартні підшипники кочення. Через це проектувати їх немає потреби – виконується підбір з стандартного ряду за критерієм довговічності робочих поверхонь тіл кочення та кілець, що оцінюються основним параметром – динамічною вантажопідйомністю, для визначення якої береться до уваги найбільша реакція опори даного валу.

Спочатку виходячи з схеми навантаження валів та їх опор (рисунок 2) вибирають тип підшипника за певними ознаками (радіальний, радіально-упорний і т. ін.). Далі визначають динамічну вантажопідйомність і за нею за каталогом, керуючись також внутрішнім діаметром підшипника (відомий з розрахунку валу), підбирають його типорозмір, що позначається в таблицях певним номером згідно з прийнятою системою маркування. Динамічна вантажопідйомність вибраного підшипника має бути такою, що дорівнює розрахованій або дещо перевищувати її.

6.7. Розрахунок шпонкових з'єднань

Оскільки для механізмів з передаточним зачепленням не рекомендується застосування напружених шпонкових з'єднань (клинові шпонки створюють ексцентриситет у разі посадки коліс на вал), в електромеханічних приводах загального призначення застосовують призматичні шпонки або за потреби - шліцьові з'єднання.

Розміри шпонок та шліців у попередньому перерізі встановлені стандартом залежно від діаметра валу. Їх довжину визначають конструктивно залежно від довжини маточини.

Отже, виконується перевірний розрахунок з'єднань на міцність після підбору їх конструктивних та геометричних параметрів в літерному вираженні, розташувати зусилля (розрахункова схема) і виконати розрахунок за доступними напруженнями.

6.8. Вибір муфт та тепловий розрахунок редуктора

У приводах загального призначення застосовують стандартні муфти перших трьох класів. Серед них найпоширенішими є: з некерованих – пружні та компенсуванні, з керованих – кулачкові та фрикційні, з самокерованих – запобіжні.

Спочатку залежно від вимог, пов'язаних зі властивостями даного привода, вибирають тип муфти, а далі – із стандартного ряду виходячи із крутного моменту і діаметра валу – типорозмір. Оскільки підбір стандартної муфти виконується по суті за номінальними параметрами, без урахування динаміки і режиму роботи привода, після цього потрібно виконати перевірний розрахунок її робочих елементів на міцність.

При цьому слід виконати розрахункову схему – ескіз муфти або фрагмент з робочими елементами і навантаженням.

Тепловий розрахунок редуктора виконується тільки для черв'ячних редукторів. Його суть полягає у забезпеченні балансу між теплом, що виділяється під час роботи редуктора і нагріває його, і кількістю тепла, що його конструкція здатна відвести у довкілля.

Розрахунок має перевірочний характер. При цьому орієнтовано визначають площу поверхні корпусу редуктора, омиваної з одного боку маслом, а з другого – навколишнім повітрям виходячи з уже відомих розмірів спроектованої передачі.

Під час такого розрахунку потрібно в масштабі виконати відповідний ескіз з розмірами охолоджуваних поверхонь. У разі потреби збільшують поверхню корпусу (ребра на зовнішньої поверхні).

6.9. Вибір системи змащування зачеплень передач та опор

У редукторах електромеханічних приводів загального призначення звичайно застосовується комбіноване змащування, що його часто називають картерним. При цьому одне або кілька зубчастих коліс занурюється у ванну з рідким мастилом в нижній частині корпусу редуктора (картері), а інші вузли та деталі, в тому числі і підшипники, змащуються за рахунок розбризкування мастила та циркуляції в порожнині корпусу утвореного масляного туману. Таке змащення за часом є безперервним і застосовується за колових швидкостей занурених коліс не вище 15 м/с (такими є приблизно 99% всіх редукторів загального призначення). За більших значеннях швидкостей спостерігаються значні гідравлічні втрати потужності на розбризкування, а також відбувається інтенсивне нагрівання і окислення мастила.

Для вибраного згідно з рекомендаціями мастила в записці слід зазначити його вид, динамічну в'язкість, температуру спалахування та щільність.

Під час виконання цього розділу слід виконати ескіз масляної ванни з розмірами, що забезпечують необхідний об'єм мастила. За існуючими нормами для зубчастих редукторів потрібно 0,3...0,5 л на 1 кВт потужності, для черв'ячних – у двічі більше

На креслениках складальної одиниці виробу мають бути відображені всі її деталі. Кількість перерізів, розрізів, виносок, а також текст напису повинні бути достатніми для виконання на його базі робочих креслеників відповідних деталей. Виносні елементи, що мають функції розшифровування (опори, ущільнення, з'єднання, сполучення, які на кресленику загального вигляду через малі розміри можуть бути зображені умовно), викреслюють у масштабі збільшення. На кресленику мають бути старанно опрацьовані всі з'єднання деталей і обов'язково наведені такі дані:

- габаритні розміри за трьома координатними напрямками (довжина, ширина, висота);
- приєднувальні розміри: діаметр та довжина вхідного та вихідного валів, параметри шпонкових або шліцьових з'єднань на них; відстані від упорних буртиків вихідних кінців валів до центрів кріпильних отворів на рамі; діаметр та координати цих отворів; відстані від геометричних осей валів до базових площин; розміри базових площин та ін.;
- основні розміри, що є характерними параметрами складальної одиниці: міжосьова відстань циліндричної зубчастої (черв'ячної) передачі з граничними відхиленнями; конусна ділильна відстань конічних зубчастих коліс та ін.;
- сполучні розміри посадки зубчастих, черв'ячних коліс, шківів, зірочок, підшипників, пів муфт на валах, а також стаканів, кришок підшипників у отворах і т. ін.; розміри шліцьових з'єднань, нарізок на валах тощо;
- технічна характеристика виробу: загальне передаточне число редуктора, частота обертання вихідного вала і крутний момент (або потужність на ньому); кількість зубців та модулі зачеплення коліс; кути нахилу зубців; кількість заходів черв'яка та ін.;
- технічні вимоги: ступінь точності виготовлення передач та ін.;
- вказівки про додаткові операції, що мають виконуватись під час складання; наприклад: «Свердли́ти і розверну́ти», «Віди́гнути», «Розвальцюва́ти», «Покри́ти рідким склом або лаком» тощо;
- рівні мастила в картері редуктора – найбільший та найменший із зазначенням розмірів відстаней від осей коліс до його поверхні.

На кресленику складальної одиниці показують номери позицій всіх вузлів та деталей згідно зі специфікацією.

6.11. Кресленики деталей

Кресленики деталей розробляють на основі ескізного проєкту. При виконанні курсового проєкту виконуються кресленик лише чотирьох деталей, що входять до складу даного приводу: зубчасте черв'ячне колесо, вал, черв'ячний вал, кришка підшипника, стакан, зірочка, шків тощо. Обов'язково у цьому наборі деталі мають бути сполучені (колесо і вал, зірочка з цього ж вала; кришка підшипника і стакан з цього ж вузла і т. ін.).

Деталь на кресленику зображують в робочому положенні – як вона працює у складі машини або як вона розташована під час її обробки. Приміром,

геометричну вісь деталі, що є тілом обертання (вал, колесо тощо), розташовують паралельно основному напису. Праворуч розташовується той бік деталі, де найбільше оброблюваних поверхонь.

На креслениках має бути інформація про форму, розміри деталі, граничні відхилення розмірів та форми, ступінь шорсткості поверхонь, марку матеріалу деталі, спосіб зміцнення її робочих поверхонь та інші відомості, потрібні для виготовлення та контролю деталі і т.д.

Граничні відхилення форм та взаємного розміщення поверхонь на креслениках типових деталей можна зображати умовними позначками або у вигляді текстових пояснень. Перевага надається умовним позначкам, як більш компактним, наочним і зручним для читання.

Для окремих груп деталей вказуються такі дані про граничні відхилення форм і взаємне розташування поверхонь.

Вали, черв'ячні вали, вали-шестерні:

- округлість та нециліндричність шийок для кілець підшипників, головок для маточин зубчастих та черв'ячних коліс, зірочок, пів муфт, шківів;
- биття торців запlechників для упору кілець підшипників, маточин зубчастих та черв'ячних коліс, зірочок, пів муфт, шківів;
- радіальне биття поверхонь для посадки зубчастих та черв'ячних коліс, зірочок, пів муфт, шківів відносно підшипникових шпонок.

Зубчасті та черв'ячні колеса:

- некруглість та нециліндричність базового (центрального) отвору;
- биття торців маточин; биття торців зубчастих вінців.

Стакани:

- некруглість та нециліндричність базового отвору;
- некруглість та нециліндричність зовнішнього циліндра;
- радіальне биття поверхні зовнішнього циліндра відносно осі базового отвору;
- биття торця для упору кільця підшипника;
- биття торця фланця стакану.

Шків:

- некруглість та нециліндричність базового отвору;
- биття торців маточини;
- радіальне биття обода шківу плоско пасової та канавок шківу клинопасової передач.

6.12. Складальний кресленик привода

Кресленик складальний приводу – це документ, що визначає відносне розташування складальних одиниць та деталей, габаритні розміри та приєднувальних поверхонь деталей приводу. Призначення кресленика – дати повне уявлення про привід в цілому, його експлуатаційну характеристику, основні розміри, взаємозв'язки окремих складальних одиниць, з'єднувальних поверхонь деталей та їх розміри.

Привод, зважаючи на значні габарити об'єкта, виконується в стандартному масштабі зменшення в трьох проекціях (Додаток Г, Д).

На складальному кресленикові стандартні деталі приводу зображують спрощено (наприклад, гвинти, болти, гайки, крім тих, що кріплять редуктор та двигун до рами, показують лише осьовими лініями і т. ін.). На кресленику не зображують дрібні конструктивні елементи деталей приводу.

Кресленик складальний повинні нести таку інформацію:

- зображення виробу;
- розміри габаритні (довжина, висота, ширина), приєднувальні розміри опорних поверхонь, діаметри та координати отворів для кріплення рами та ін., монтажні зазори (наприклад між фланцями муфт тощо), складальних одиниць, ділильні діаметри зірочок або зубчастих коліс відкритих передач, посадкові розміри деталей передач приводу та ін.;
- технічні вимоги до монтажу виробу (допустимі радіальні навантаження, зміщення та перекоси валів іт. ін.);
- технічну характеристику приводу (навантаження, частота обертання, потужність, загальне передаточне число, параметри електродвигуна та ін.);
- номери позицій складальних одиниць та деталей приводу згідно з специфікацією.

На кресленику складальному виробу треба також показати місця кріплення кожухів, що згідно з вимогами техніки безпеки прикривають всі деталі або складальні одиниці обертового руху (муфта, пасова та ланцюгова передача, відкрита зубчаста передача) (Додаток Е).

6.13. Специфікації

Специфікація – документ, що включає в себе перелік усіх складових частин, які входять до даного виробу, а також конструкторські документи, які належать до цього виробу. В даному проєкті це – кресленик складальної одиниці та кресленик приводу (Додаток Е). Специфікацію складають на окремих аркушах на кожен складальну одиницю, комплекс і комплект.

Перелік розділів специфікації до складального кресленика редуктора:

- деталі (корпус, кришка, вал, зубчасте колесо та ін.);
- стандартні вироби (підшипники, кріпильні вироби тощо);
- інші вироби (прокладки, ущільнення, масло покажчики, душники, пробка та ін.);
- матеріали (мастило).

Перелік розділів специфікації загального вигляду приводу:

- документація (загальні вигляди, схеми, пояснювальна записка);
- складальні одиниці (редуктор, муфта, рама тощо);
- деталі (зірочки, шків та ін.);
- стандартні вироби (болти, шайби та ін.);
- інші вироби (двигун, ланцюг, пас та ін.)
- матеріали.

У кінці кожного розділу специфікації рекомендується залишати два-три вільні рядки на випадок можливих змін у конструкції виробу.

7. Вимоги щодо оформлення пояснювальної записки

Оформлення текстових документів проєкту має відповідати вимогам з урахуванням можливих відхилень від них, пов'язаних зі специфікою проєктування в умовах навчального процесу.

Виконання пояснювальної записки – важливий етап оформлення конструкторської документації, у процесі якого здобувачі набувають навичок чіткого, лаконічного та аргументованого викладання в належній послідовності кінематичного та силового розрахунків приводу, розрахунків на міцність, визначення розмірів деталей передач, валів, з'єднань, а також виробу конструктивних рішень вузлів, типів і типорозмірів опор, муфт і. т. ін., оцінки технологічності деталей щодо їх виготовлення, вузлів щодо їх складання тощо.

Пояснювальна записка – це технічний документ, що вимагає в себе опис розроблюваного виробу, обґрунтування конструктивних рішень, розрахунки на міцність, жорсткість та інші критерії працездатності вузлів та деталей, перевірочні розрахунки на міцність елементів стандартних виробів (муфти, підшипники, шпонкові з'єднання та ін.) вибір способів змащення передач та опор, мастильних матеріалів тощо.

Пояснювальна записка (Додаток Б), як і увесь курсовий проєкт (Додаток А) повинна містити титульну сторінку. Також додається зміст із зазначенням розташування розділів в тексті, вступ, основний текст і список використаних джерел, додатки. Лист оцінювання (додаток Ж) та технічне завдання на проєктування передують тесту пояснювальної записки.

У змісті (додаток В) подають назви всіх розділів, підрозділів та пунктів пояснювальної записки, вказуючи номери сторінок (стор. 1 – титульна сторінка, не проставляється), на яких вони розміщені.

Технічне завдання на проєктування вміщує вихідні дані, завдання та обсяг виконуваної роботи.

Вступ містить відомості про призначення та можливу галузь застосування розроблюваного приводу, конструктивні його особливості, мету та завдання проєктування.

Основний текст пояснювальної записки має розкривати конкретний зміст роботи та відображати одержані результати. У тексті наводять: всі обґрунтування та розрахунки, що підтверджують працездатність виробу; викладають метод визначення навантажень, наводять основні допущення, прийняті в розрахунках; аргументують вибір коефіцієнтів запасу міцності, допустимих напружень тощо.

Наближений перелік питань, які слід розкривати в пояснювальній записці курсового проєкту та рекомендована послідовність їх викладення наведені у додатку В.

Висновки мають складатися з оцінки результатів курсового проєктування з погляду їх відповідності вимогам технічного завдання на проєктування. Вони

не повинні носити конотаційний характер («розраховано», «вибрано» і т.п.) інформація кожного пункту висновків повинна бути аналітично-оціночною, що спонукало б до подальших дій щодо вдосконалення приводу.

Список використаних джерел повинен містити всі джерела, використані під час виконання курсового проєкту, зокрема підручники, навчальні посібники, довідники, нормативні документи, наукові статті та інші інформаційні ресурси. Усі запозичені відомості, розрахункові дані, методики, формули, таблиці, рисунки та інші матеріали мають бути підтверджені відповідними посиланнями на джерела, включені до цього списку.

7.1. Титульна сторінка пояснювальної записки

Структура-титульної сторінки:

- повна назва міністерства;
- повна назва вищого навчального закладу;
- назва кафедри, де виконується проєкт;
- назва документа;
- тема проєкту (відповідно до технічного завдання);
- курс, група, прізвище та ініціали здобувача;
- прізвище та ініціали керівника проєкту;
- дата підписання документа;
- місто та рік виконання проєкту.

7.2. Оформлення пояснювальної записки та розрахунків

Пояснювальну записку оформляють відповідно до вимог державних стандартів до текстових документів з одної сторони стандартного аркуша паперу формату А4 (210×297) у відповідності із вимогами стандарту. У відповідних графах форми основних написів (рисунки 4, 5) відповідно стандарту послідовно вказують:

- (1) - назву виробу;
- (2) - позначення документа;
- (3) - позначення матеріалу деталі (графу заповнюють тільки на креслениках деталей);
- (4) - літеру, присвоєну документу (в навчальних проєктах літера «Н»);
- (7) - порядковий номер аркуша;
- (8) - загальне число аркушів (вказується на першому аркуші);
- (9) - коротка назва організації, яка випустила документ (аббревіатура ПДАУ), індекс академічної групи.

Текст записки може бути друкований або написаним від руки синім, фіолетовим чи чорним чорнилами. Закреслення чи виправлення не допускаються.

Відстань від рамки до тексту на початку рядка має бути не менше 5мм, а у кінці - не менше 3мм. Відстань до рамки зверху та знизу має бути 10-15мм.

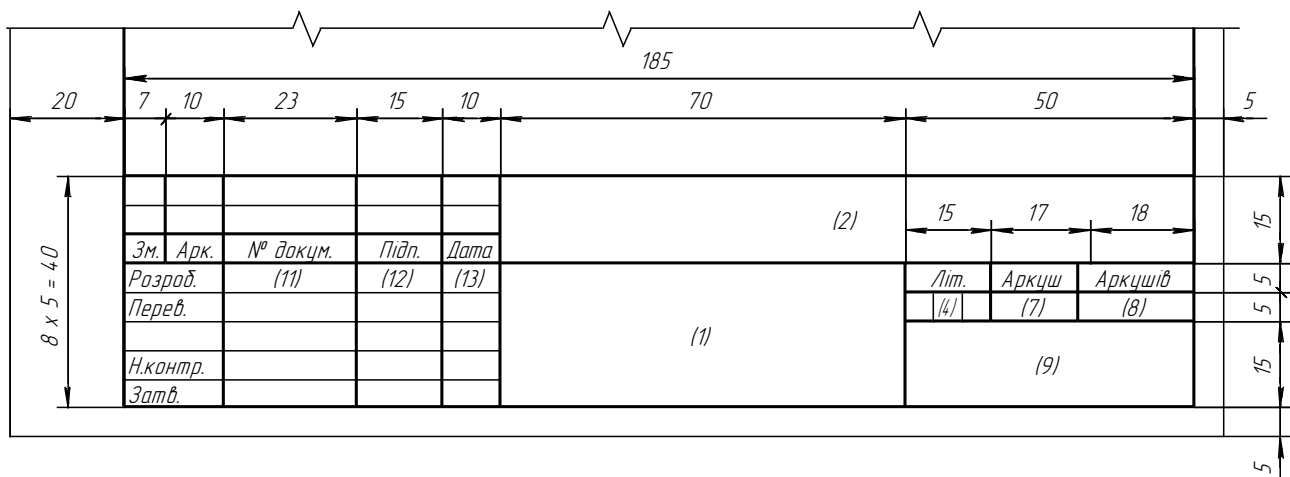

Рисунок 4 – Основний напис першого аркуша
текстового документу

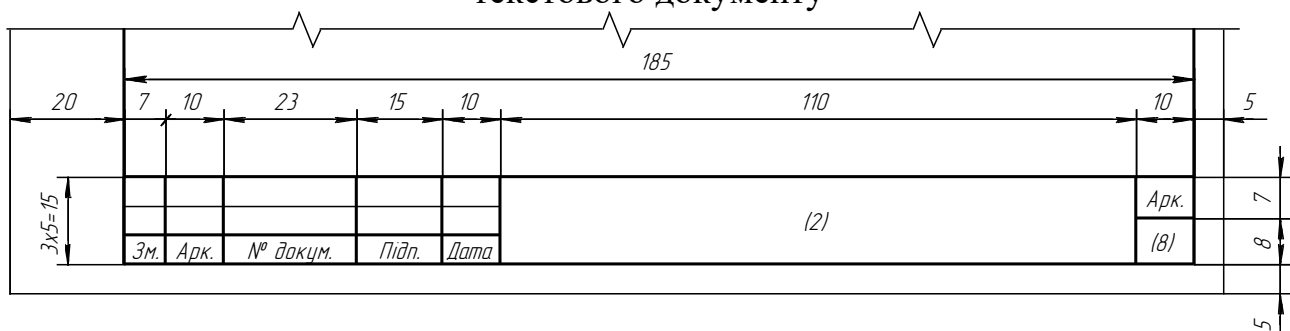

Рисунок 5 – Основний напис наступних аркушів
текстового документу

Текст записки викладається від третьої особи множини або в безособовій формі. Термінологія та визначення, використані в записці, мають бути однозначними та відповідати встановленим стандартам, а за їх відсутності – загальноприйнятим для науково-технічної літератури.

Скорочення слів у тексті, на рисунках та в таблицях за винятком загальноприйнятих в науково-технічній літературі це допускається.

Нумерація таблиць та рисунків в записці має бути наскрізною, нумерація сторінок пояснюваної записки також наскрізна з урахуванням ілюстрацій і таблиць. На титульній сторінці номер не ставлять, але в загальну нумерацію він входить.

Виконуючи розрахунки, слід пояснювати, на основі якого критерію працездатності прийнято рішення, вибрані відповідні величини. Пояснення до розрахунків мають бути лаконічними, але вичерпними.

Умовні літерні та графічні позначення всіх величин у виконанні відповідних розрахункових схем повинні відповідати встановленим стандартам, а у формулах – встановленим стандартом або рекомендаціям, що міститься у технічній літературі.

Всі розрахунки оформляються за визначеним планом. Заголовок відповідного розділу (підрозділу) повинен містити в собі коротку, але достатню інформацію про об'єкт і характер розрахунку (наприклад «розрахунок вала на статичну міцність» і т.п.). розрахунком передують обґрунтована, грамотно і конкретно складена розрахункова схема вузла (деталі) із зазначенням всіх

навантажень (сил та моментів). Всі розрахунки пояснюються текстом та ілюстраціями (ескіз деталі з зазначеним розмірів, які визначаються; фрагменти вузла в ескізованому виконанні тощо). Зокрема, в розділі «Розрахунок валів та опор» слід спочатку навести загальну просторову схему навантаження валів приводу, а згодом послідовно давати розрахункові схеми кожного з валів (статично визначувана двоопорна балка, епюри дії на вал згинальних та крутного моментів із наведенням їх значень в характерних точках).

Всі потрібні для розрахунків формули мають бути представлені спочатку в загальному вигляді в інтерпретації відповідного літературного джерела з прийнятими в останньому розмірностями величин (літерне позначення) з посиланням на джерело. У разі використання класичних, добре відомих формул посилання на джерело необов'язкове. Формули розміщують по середині рядка.

Розшифрування (експлікація) літерних позначень (символів), що входять до формули, має бути наведена безпосередньо після формули із зазначенням розмірностей величин. Значення кожного параметра дають з нового рядка у послідовності, наведеній у формулі. Перший рядок експлікації починається словом «де» без двокрапки після нього. В кожному рядку розшифрування розмірність вказується після коми, що йде за текстовим поясненням, а закінчується кожний рядок (окрім останнього) крапкою з комою. Символи, що повторно наводяться у формулах, не розшифровуються.

Формули нумерують послідовно арабськими цифрами, номер ставиться праворуч від формули на рівні її рядка в круглих дужках, наприклад:

$$F_t = \frac{2T_1}{d_1}, \quad (1)$$

де F_t – колове зусилля в зачепленні, Н;
 T_1 – крутний момент на валу шестерні, Н·м;
 d_1 – дільний діаметр шестерні, м;

Допускається нумерація формул в межах розділу із зазначенням номера розділу та через крапку номеру формули, наприклад, (1.2).

У формули підставляють числові значення параметрів у відповідних одиницях величин, але без їх зазначення, після чого - остаточний результат із зазначенням одиниці вимірювання отриманої величини. Проміжні обчислення, скорочення цифр тощо при цьому не допускаються. Кількість підставлених у формулу цифр має суворо відповідати кількості символів у формулі загального виду.

У разі виконання однотипних за методикою розрахунків у записці наводять розрахунок з формулами та докладними поясненнями тільки в першому випадку, для решти ідентичних розрахунків пояснення опускаються і додаються тільки вихідні дані, розрахункові схеми, вибір коефіцієнтів тощо. Якщо таких розрахунків кілька – остаточні розрахунки зводять в таблицю (наприклад кінематичний і силовий розрахунки приводу – швидкість, потужність і крутний момент на кожному з валів).

Висновки роблять за кожним розрахунком, в окремих випадках-загальний висновок (в разі наявності кількох однотипних розрахунків або розрахунків за кількома варіантами тощо).

7.3. Оформлення ілюстрацій та таблиць

Ілюстрації в записці (ескізи, схеми, графіки, епюри) можна виконувати як за допомогою ПК, так і від руки в довільному масштабі, забезпечуючи чітке уявлення про вузол (деталь) тощо. Всі розміщені в записці ілюстрації, якщо їх більше однієї, підлягають наскрізній нумерації, наприклад, «Рисунок – 2 – Ескіз двигуна». Допускається нумерація рисунків в межах розділу із зазначенням номера розділу та через крапку номера рисунка, наприклад, «Рисунок – 1.2 ...».

Всі ілюстрації в записці повинні мати під рисункові підписи а в разі потреби – розшифрування позицій, тощо. Ілюстрації слід розміщувати по можливості безпосередньо за текстом, із посиланням на них.

У вигляді таблиць, як правило, оформляють цифровий матеріал. Якщо таблиць в записці більше однієї, вони підлягають наскрізній нумерації. Над таблицею симетрично посередині розміщують напис із заголовком таблиці, що пояснює її суть, наприклад, «Таблиця 1 – Результати кінематичного розрахунку». Допускається нумерація таблиць в межах розділу із зазначенням номера розділу та через крапку номера таблиці, наприклад, «Таблиця 1.1 ...».

Розміщують таблиці безпосередньо за текстом з посиланням на них. Посилання подають скорочено, наприклад: «у табл. 3» або у разі повторного нагадування «див. табл. 3».

7.4. Оформлення списку використаної літератури

Всі дані прийняті з підручників, навчальних посібників, методичних вказівок, монографій, довідників, періодичних видань, нормативних документів, тощо мають бути підтверджені посиланнями на відповідні джерела. Перелік використаних літературних джерел під заголовком «Список використаних джерел» розміщується в кінці записки (остання сторінка). У список слід включати всі використані джерела, розташовуючи їх за абеткою або за порядком згадування.

Відомості про джерела, відповідно до ДСТУ 8302:2015 «Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання».

Кожне літературне джерело вноситься в список мовою видання. Список оформляється з використанням загальноприйнятих скорочень.

7.5. Перевірка на наявність текстових запозичень

Перед поданням курсового проєкту на перевірку та захист здобувач вищої освіти зобов'язаний самостійно перевірити текст пояснювальної записки на наявність текстових запозичень відповідно до [12].

Перевірці підлягає завершений текст пояснювальної записки без титульної сторінки, завдання, змісту, списку використаних джерел і додатків.

За результатами перевірки здобувач формує звіт (довідку) про результати перевірки та додає його до пояснювальної записки під час подання курсового проєкту на перевірку керівнику.

Відповідальність за достовірність поданого для перевірки тексту, коректність використання джерел інформації, оформлення цитувань і посилань, а також дотримання принципів академічної доброчесності несе здобувач вищої освіти.

8. Загальні вимоги щодо оформлення курсового проєкту

Зброшурований курсовий проєкт, до складу якого входять розрахунково-пояснювальна записка (25...30 сторінок формату А4), аркуші креслеників, додатки (специфікації), повинен мати титульну сторінку (додаток А).

9. Захист та оцінювання курсового проєкту

Виконаний і зареєстрований на кафедрі курсовий проєкт (відповідно до розкладу захисту) подається комісії, що призначається кафедрою і складається викладачів кафедри, в тому числі й керівника проєкту.

Підставою до захисту курсового проєкту є розроблені кресленики та оформлена розрахунково-пояснювальна записка, а також заповнений керівником лист оцінювання (Додаток Ж).

Процедура захисту складається з доповіді автора проєкту (до десяти хвилин), запитань з боку комісії по суті роботи і відповідей здобувача на них. У доповіді потрібно викласти: загальну характеристику приводу; відомості про основні розрахунки; дані про принципові конструктивні рішення; порядок складання та розбирання виробу.

Оцінювання виконання курсового проєкту здійснюється за 100-бальною системою із подальшим переведенням до національної системи оцінок та шкали ECTS. Загальна кількість умовних балів складається із суми балів, відповідно до листа оцінювання, та балів, що нараховуються комісією при захисті проєкту (таблиця 1).

Таблиця 1 – Розподіл балів за виконання курсового проєкту

Критерії оцінювання курсового проєкту	Максимальна к-ть балів
<i>1</i>	<i>2</i>
Обґрунтування актуальності, мети та завдань проєкту у вступі.	7
Основна частина містить необхідні розрахунки, конструкторські (технологічні) рішення та їх обґрунтування.	7
Відповідність графічної частини змісту пояснювальної записки.	7
Додатки пов'язані з матеріалом проєкту.	7

Продовження таблиці 1

1	2
Обґрунтованість висновків за результатами виконання проєкту.	7
Ступінь досягнення мети та виконання поставлених завдань.	7
Характер технічних (конструкторських, технологічних) рішень.	7
Ілюстративність проєкту (наявність і відповідність таблиць, графіків, схем і списку використаних джерел чинним стандартам).	5
Відповідність оформлення курсового проєкту встановленим вимогам і дотримання графіка виконання.	5
Разом за виконання	59
Захист проєкту:	
- доповідь здобувача	11
- відповідь на питання щодо кресленика приводу	10
- відповідь на питання щодо кресленика редуктора	10
- відповідь на питання щодо робочого кресленика	10
Загальна оцінка	100

У разі виникнення комісією рішення про незадовільну оцінку (59 і менше балів) повторний захист проєкту не допускається. У такому випадку з дозволу деканату здобувач отримує нове завдання на проєкт або додаткове завдання до нього, що встановлюється кафедрою.

10. Критерії оцінювання

Під час оцінювання виконання курсового проєкту враховується наступне: якість оформлення записки, виконання креслеників та їх відповідність встановленим вимогам; повнота обґрунтування прийнятих рішень; розуміння здобувачем будови конструкції, окремих вузлів, їх призначення, принципу роботи; ерудиція здобувача за опрацьованою з даної теми літератури, вміння оперативно користуватись довідковою інформацією; вміння презентувати виконану роботу; точні та вичерпні відповіді під час захисту проєкту.

11. Орієнтовний перелік запитань для захисту курсового проєкту

Запитання під час захисту курсового проєкту можуть стосуватися як розрахунково-пояснювальної записки, так і графічної частини. Щодо записки – це запитання про принципи і обґрунтування виконаних розрахунків, вибір матеріалів деталей та ін. Запитання можуть різнитися залежно від виду технічного завдання та теми проєкту. Щодо графічної частини проєкту, то існують групи запитань щодо того чи іншого кресленика, які можна назвати типовими.

Складальний кресленик редуктора

1. Для чого і як складається специфікація?
2. Які критерії проєктних та перевірочних розрахунків передач даного приводу?
3. Обґрунтувати вибір матеріалів зубчастих коліс, черв'ячної пари.
4. Як регулюється зачеплення конічних зубчастих коліс, черв'ячне зачеплення?
5. Назвіть типи черв'яків і поясніть, який з них застосований у цьому проєкті.
6. Які критерії підбору підшипників кочення?
7. Обґрунтуйте вибір типу та серії підшипників, застосованих в цьому проєкті?
8. Що таке «плаваючий вал»? Чому і де він застосовується?
9. Обґрунтуйте схему опор даного черв'ячного валу. Які ще бувають схеми?
10. Поясніть потребу і способи регулювання радіально-упорних підшипників.
11. Які існують види кришок підшипників? Обґрунтуйте вибір даного типу кришок.
12. Які існують види ущільнень на вихідних кінцях валів редуктора? Обґрунтуйте вибір даних ущільнень.
13. Для чого служить душник?
14. Призначення, види масло покажчиків, обґрунтувати вибір даного.
15. Максимальний та мінімальний рівень мастила в картері. Як їх визначають?
16. Призначення рим болтів. Як їх перевірити на міцність?
17. Якщо в опорах валу є стакан – поясніть його призначення.
18. Як деталі передач закріплені в осьовому напрямку?
19. Яке призначення люка? Назвіть вимоги до нього.
20. Критерії працездатності валів. Які види розрахунків валу і чому застосовані в цьому проєкті?
21. Поясніть принципи призначення посадок деталей передач на валах, підшипників – на валах та в отворах.
22. Порядок розбирання й збирання даного вузла редуктора.
23. Системи змащення передач та опор у редукторі. Обґрунтуйте застосовану в проєкті.
24. Як визначити кількість рідкого мастила в картері редуктора взагалі і як вона визначена в проєкті?
25. Яке призначення штифтів? Принципи їх розміщення.
26. Як забезпечується ущільнення між поверхнями фланців кришки редуктора і його корпусу? Призначення віджимних гвинтів.
27. Призначення пробки біля днища редуктора. Які вимоги до неї?
28. Принцип розміщення масло покажчика, пробки.

Складальний кресленик приводу

1. Особливості схеми приводу, призначення його складових частин.
2. Як підібрати електродвигун?

3. Що таке розрахункова потужність електродвигуна?
4. Назвати елементи приводу, з якими пов'язані витрати потужності. Які це витрати? Як вони враховуються?
5. За яким принципом конструювалась рама приводу?
6. Як підібрати фундаментні болти?
7. Які будова, принцип роботи та обґрунтування виробу муфти в даному приводі?
8. Пояснити застосований в приводі тип ланцюга, паса.
9. Засоби техніки безпеки, враховані проєктом.
10. Розшифрувати записи основного напису на кресленикові.

Робочі кресленики типових деталей

1. Основні правила розміщення основного вигляду деталі на робочому кресленику.
2. Які спрощення у зображеннях деталей допускаються?
3. Обґрунтуйте розстановку розмірів на даному робочому кресленику.
4. Що таке «вільний розмір»? Покажіть його.
5. Що таке «розмір для довідок»? Покажіть його.
6. Які види відхилень форми та взаємного розташування поверхонь вказуються на валах, зубчастих колесах, стаканах, кришках підшипників? Проілюструйте прикладом.
7. Допустимі відхилення розмірів. Проілюструйте прикладом.
8. Вимоги до розміщення і змісту таблички з характеристикою зачеплення.
9. Клас чистоти оброблюваних поверхонь. Як він вибирається і позначається?
10. Як скористатися характеристикою зачеплення для контролю деталі? Проілюструйте прикладом.
11. Який знак, що характеризує шорсткість поверхонь деталі, ставиться в правому верхньому куті аркуша?
12. Що означає напис «забезпечується інструментом»? Де він використовується? Наведіть приклад.

12.Список використаних джерел

1. Малащенко В.О., Янків В.В. Деталі машин. Проектування елементів механічних приводів: навчальний посібник. Львів: «Новий світ-2000», 2025. 264 с.
2. Малащенко В.О., Павлице В. Т. Деталі машин. Збірник завдань та прикладів розрахунків: навчальний посібник. Львів: «Новий світ-2000», 2025. 214 с.
3. Токарський Ю.М., Янків В.В. Механічні передачі розрахунок та конструювання: навчальний посібник. Львів: «Новий світ-2000», 2025. 152 с.
4. Малащенко В.О., Стрілець В.М., Новіцький Я.М., Стрілець О.Р. Практикум з дисципліни «Деталі машин і підйомно-транспортне обладнання»: навчальний посібник. Львів: «Новий світ-2000», 2024. 227 с.
5. Гайдамака В.І. Деталі машин. Основи теорії та розрахунків: навчальний посібник. Харків: НТУ «ХПІ», 2020. 275 с.
6. Коновалюк Д.М., Коновалюк Р.М. Деталі машин: Підручник Друге видання. Київ: Кондор, 2004. 584 с.
7. Павлице В.Т. Основи конструювання та розрахунок деталей машин. Київ: Вища школа, 1993. 555 с.
8. Гнітько С.М., Бучинський М.Я., Попов С.В., Чернявський Ю.А. Технологічні машини: підручник для студентів спеціальностей механічної інженерії закладів вищої освіти. Харків: НТМТ, 2020. 258 с.
9. Попов С.В., Бучинський М.Я., Гнітько С.М., Чернявський А.М. Теорія механізмів технологічних машин: підручник. Київ: Видавництво Ліра-К, 2020. 268 с.
10. Козуб Ю.Г. Деталі машин: Підручник. Старобільськ: ДЗ «ЛНУ імені Тараса. Шевченка», 2018. 294 с.
11. Карнаух С.Г., Таровик М.Г. Деталі машин, теорія механізмів і основи взаємозамінності. Машинні вали (осі) та їхні опори: навчальний посібник. Краматорськ: ДДМА, 2020. 100 с.
12. Порядок перевірки академічних текстів на наявність текстових запозичень у Полтавському державному аграрному університеті [Електронний ресурс]. Полтава: Полтавський державний аграрний університет, 2025. 16 с. URL: <https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/9854/poryadokperevirkytekstiv2025novyy.pdf> (дата звернення: 08.07.2026).

Додатки

Додаток А. Приклад титульної сторінки курсового проєкту

Полтавський державний аграрний університет
Факультет інженерно-технологічний
Кафедра механічної та електричної інженерії

Курсовий проєкт

із дисципліни: «Деталі машин»

на тему: «_____»

КП.ДМ.31.02.00.000

Виконав: здобувач вищої освіти
за освітньо-професійною програмою
*«Машини та обладнання
сільськогосподарського виробництва»*
спеціальності *G11 Машинобудування*
(за спеціалізацією *G11.03 Технологічні
машини та обладнання*)
ступеня вищої освіти *бакалавр*
групи *G11МБбд_31*
ІВАНОВ Петро

Керівник: канд. техн. наук, доцент
ПОПОВ Станіслав

Полтава – 20__ року

Додаток Б. Приклад титульної сторінки пояснювальної записки

**Полтавський державний аграрний університет
Факультет інженерно-технологічний
Кафедра механічної та електричної інженерії**

Пояснювальна записка

до курсового проєкту із дисципліни:

«Деталі машин»

на тему: «_____»

КП.ДМ.31.02.00.000 ПЗ

Виконав: здобувач вищої освіти
за освітньо-професійною програмою
*«Машини та обладнання
сільськогосподарського виробництва»*
спеціальності *G11 Машинобудування*
(за спеціалізацією *G11.03 Технологічні
машини та обладнання*)
ступеня вищої освіти *бакалавр*
групи *G11МБбд_31*
ІВАНОВ Петро

Керівник: канд. техн. наук, доцент
ПОПОВ Станіслав

Полтава – 20__ року

Додаток В. Приклад змісту пояснювальної записки

ЗМІСТ

<i>ВСТУП</i>	<i>3</i>
<i>1. ЕНЕРГО-КІНЕМАТИЧНИЙ РОЗРАХУНОК ПРИВОДА</i>	
<i>1.1. Підбір електродвигуна</i>	<i>5</i>
<i>1.2. Визначення передаточних чисел</i>	<i>6</i>
<i>1.3. Визначення потужності, частоти обертання і крутних моментів кожного вала привода</i>	<i>7</i>
<i>2. РОЗРАХУНОК ПЕРЕДАЧ ПРИВОДА</i>	
<i>2.1. Швидкохідна конічна передача</i>	<i>10</i>
<i>2.2. Тихохідна циліндрична косозуба передача</i>	<i>16</i>
<i>2.3. Ланцюгова передача</i>	<i>23</i>
<i>3. ЕСКІЗНА КОМПОНОВКА РЕДУКТОРА</i>	<i>28</i>
<i>4. РОЗРАХУНОК ВАЛУ РЕДУКТОРА</i>	<i>30</i>
<i>5. ВИБІР ТА РОЗРАХУНОК ПІДШИПНИКІВ</i>	<i>46</i>
<i>6. РОЗРАХУНОК ШПОНКОВИХ З'ЄДНАНЬ</i>	<i>45</i>
<i>ЛІТЕРАТУРА</i>	<i>49</i>
<i>ДОДАТКИ</i>	<i>50</i>

					<i>КП.ДМ.31.02.00.000 ПЗ</i>		
<i>Зм.</i>	<i>Арк.</i>	<i>№ докум.</i>	<i>Підп.</i>	<i>Дата</i>			
<i>Розроб.</i>	<i>Іванов П.</i>				<i>Зміст</i>		
<i>Перев.</i>	<i>Попов С.</i>						
					<i>ПДАУ, 20__ р.</i>		
<i>Н.контр.</i>							
<i>Затв.</i>							

КЛДМ.3102.00.000 СК

А/12,5Ю

План размещения фундаментных болтов (1.4)

Техническая характеристика

- 1 Кортеж мотора на базе трансформатора - 160 Нк
- 2 Мощность электродвигателя - 4 кВт
- 3 Частота вращения для электродвигателя - 1420 об/мин
- 4 Запасные передаточные числа редуктора - 8,37

Технические размеры

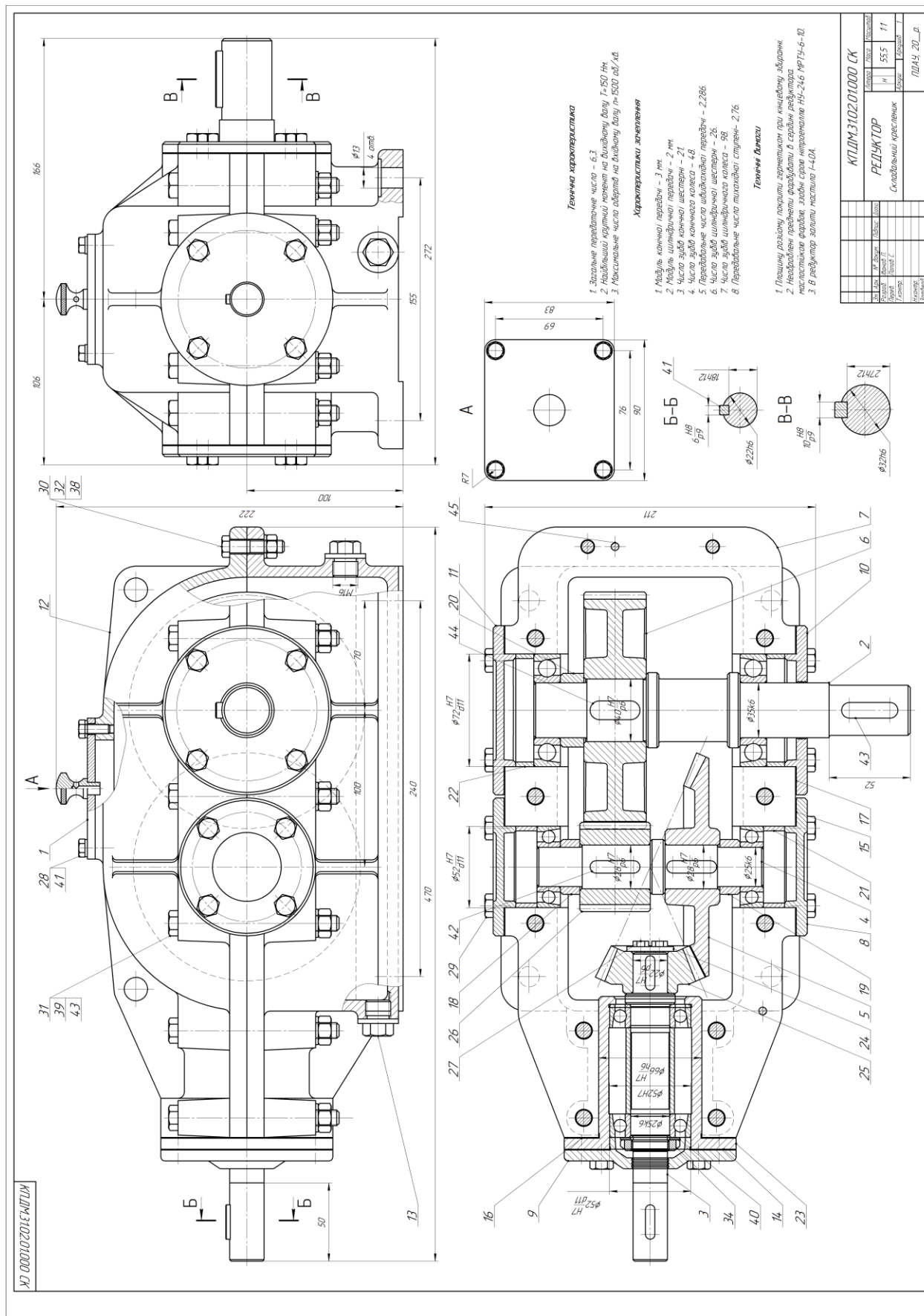
- 1 Рабочие значения для электродвигателя на редуктора не больше 20,3 мм
- 2 Рабочие значения для электродвигателя на редуктора не больше 20,3 мм
- 3 Рабочие значения для электродвигателя на редуктора не больше 20,3 мм

КЛДМ.3102.00.000 СК	КЛДМ.3102.00.000 СК	КЛДМ.3102.00.000 СК	КЛДМ.3102.00.000 СК
ПРИВОД	ПРИВОД	ПРИВОД	ПРИВОД
Складный крановый	Складный крановый	Складный крановый	Складный крановый
ПДАУ 20...	ПДАУ 20...	ПДАУ 20...	ПДАУ 20...

Додаток Д. Приклад виконання специфікації до приводу

[illegible]

Додаток Е. Приклад складального креслення редуктора

Додаток Ж. Приклад листа оцінювання

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет _____ Форма навчання _____
 Спеціальність _____ Курс, група _____
 Освітня програма _____

ЛИСТ ОЦІНЮВАННЯ курсowego проекту

« _____ »
 (назва)

здобувача вищої освіти _____
 на тему _____
 Обсяг курсowego проекту _____ Кількість використаних джерел _____

Загальна оцінка змісту, рівня виконання, оформлення курсowego проекту (необхідне підкреслити): *обґрунтування актуальності, мети та завдань проекту у вступі* – недостатнє; достатнє; *основна частина містить необхідні розрахунки, конструкторські (технологічні) рішення та їх обґрунтування* – фрагментарно; на середньому рівні; у повному обсязі; *відповідність графічної частини змісту пояснювальної записки* – фрагментарно; на середньому рівні; у повному обсязі; *додатки пов'язані з матеріалом проекту* – фрагментарно; на середньому рівні; у повному обсязі; *обґрунтованість висновків за результатами виконання проекту* – недостатня; відносно достатня; достатня; *ступінь досягнення мети та виконання поставлених завдань* – низький; середній; високий; *характер технічних (конструкторських, технологічних) рішень* – декларативний; певною мірою практичний; практичний; *загальний рівень виконання, оформлення курсowego проекту* – низький; середній; високий.

Рівень оригінальності тексту (потрібне підкреслити): високий, достатній, умовний, низький.

Результати оцінювання курсowego проекту

Критерії оцінювання курсowego проекту	Максимальна к-ть балів	Отримані бали
1. Оцінка змісту курсowego проекту	49	
1.1 Обґрунтування актуальності, мети та завдань проекту у вступі.	7	
1.2. Основна частина містить необхідні розрахунки, конструкторські (технологічні) рішення та їх обґрунтування.	7	
1.3. Відповідність графічної частини змісту пояснювальної записки.	7	
1.4. Додатки пов'язані з матеріалом проекту.	7	
1.5. Обґрунтованість висновків за результатами виконання проекту.	7	
1.6. Ступінь досягнення мети та виконання поставлених завдань.	7	
1.7. Характер технічних (конструкторських, технологічних) рішень.	7	
2. Оцінка рівня виконання, оформлення курсowego проекту	10	
2.1. Ілюстративність проекту (наявність і відповідність таблиць, графіків, схем і списку використаних джерел чинним стандартам).	5	
2.2. Відповідність оформлення курсowego проекту встановленим вимогам і дотримання графіка виконання.	5	
3. Загальна кількість балів за виконання курсowego проекту (до захисту)	59	

Висновки (підкреслити):

рекомендувати до захисту без доопрацювання;

рекомендовано до захисту за умови доопрацювання: _____;

не рекомендовано до захисту, необхідно суттєво доопрацювати _____.

Роботу перевіряв: _____
 (науковий ступінь, вчене звання, посада, П.І. викладача кафедри, що перевіряв курсовий проект)

« _____ » 20 ____ р.

 (підпис)